

Sygn. akt II UK 514/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Z. T.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w W. Wydziałowi
Realizacji Umów Międzynarodowych
o datę przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 16 grudnia 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 30 marca 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

**oddala skargę kasacyjną i odstępuje od obciążania
wnioskodawcy kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 12 listopada 2013 r., między innymi, oddalił odwołanie Z. T. od decyzji z dnia 31 maja 2012 r. ustalającej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 sierpnia 2011 r., kwestionujące datę przyznania świadczenia.

Sąd Okręgowy ustalił, że Z. T. w dniu 22 sierpnia 2011 r. złożył wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy. W związku z powyższym, decyzją z dnia 31 maja 2012 r., ustalono mu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 sierpnia 2011 r., tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o świadczenie. Sąd podkreślił, że zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2016 r., poz. 887 ze zm.; dalej ustawa emerytalna), świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Wobec powyższego, Sąd Okręgowy stwierdził, że decyzja organu rentowego jest prawidłowa i zgodna z obowiązującymi przepisami prawa, natomiast odwołanie ubezpieczonego bezzasadne.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 30 marca 2015 r. oddalił apelację wnioskodawcy od powyższego wyroku.

Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w orzeczeniu z dnia 30 października 2009 r. nie stwierdził u badanego niezdolności do pracy i to orzeczenie, wobec niezłożenia od niego sprzeciwu, stanowiło podstawę do wydania decyzji odmawiającej Z. T. dalszego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Nie składał on też od tej decyzji odwołania do sądu i decyzja jest prawomocna. Natomiast w postępowaniu zainicjonowanym wnioskiem z dnia 22 sierpnia 2011 r. lekarz orzecznik uznał wnioskodawcę za częściowo niezdolnego do pracy od 1 listopada 2009 r. i z tego faktu skarżący wywodzi, że prawo do renty organ rentowy powinien mu przywrócić, zaskarżoną decyzją już od dnia 1 listopada 2009 r., mimo że wniosek o świadczenie złożył dopiero w sierpniu 2011 r.

Sąd Apelacyjny wskazał, że nie ma żadnych podstaw prawnych, aby świadczenie mogło być przyznane od wcześniejszej daty, niż uczynił to organ rentowy, a w szczególności od dnia następnego po wstrzymaniu wypłaty renty, a więc od 1 listopada 2009 r. (jak tego domagał się wnioskodawca). Podkreślił, że decyzją z dnia 17 listopada 2009 r. organ rentowy odmówił skarżącemu dalszego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy i decyzja ta jest prawomocna. Ponowny wniosek o przyznanie prawa do renty Z. T. złożył dopiero 22 sierpnia

2011 r. a lekarz orzecznik uznał badanego za częściowo niezdolnego do pracy od 1 listopada 2009 r. do 20 sierpnia 2015 r., inaczej niż w orzeczeniu z dnia 30 października 2009 r., kiedy to nie stwierdził u badanego niezdolności do pracy.

W tym stanie sprawy, która nie jest sprawą o ponowne ustalenie prawa do renty, ma zastosowanie art. 61 i 129 emerytalnej, a nie jej art. 133.

Sąd Apelacyjny zauważył, że określenie ustawowe, że renta podlega przywróceniu, nie oznacza, że przywrócenie prawa do renty nie wymaga złożenia ponownego wniosku o świadczenie, o jakim mowa w art. 116 ust. 1 ustawy emerytalnej ani nie nakazuje organowi rentowemu przyznania świadczenia od daty powstania ponownej niezdolności do pracy, skoro najwcześniej realizacja renty może nastąpić od złożenia wniosku o rentę z tytułu niezdolności do pracy. W zakresie wypłaty wszystkich świadczeń z ubezpieczeń społecznych obowiązuje ogólna reguła, wynikająca z art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, zgodnie z którą świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Wyrok ten został zaskarżony przez wnioskodawcę skargą kasacyjną w całości. Zarzucono mu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 61 ustawy emerytalnej, przez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że w przypadku przywrócenia prawa do renty, które ustało z powodu ustąpienia niezdolności do pracy, świadczenie przysługuje nie wcześniej niż od miesiąca zainicjowania postępowania mającego na celu wydanie decyzji w sprawie przywrócenia prawa do renty, a nie od miesiąca złożenia pierwotnego wniosku o ustalenie prawa do renty (w niniejszej sprawie wniosku z dnia 18 listopada 2005 r.), pomimo że przywrócona renta nie oznacza innej, nowej renty, lecz to samo świadczenie, do którego prawo poprzednio ustało.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, w ubezpieczeniach społecznych regułą jest kształtowanie sfery prawnej ubezpieczonych i instytucji ubezpieczeniowej z mocy prawa. Zasada ta znajduje odzwierciedlenie w art. 100 ustawy o emerytalnej, zgodnie z którym prawo do świadczeń w niej określonych

powstaje (*in abstracto*) z dniem spełnienia warunków wymaganych do nabycia prawa. Prawo do świadczeń powstaje i istnieje niezależnie od decyzji organu rentowego, a tylko jego realizacja w postaci wypłaty świadczenia wymaga potwierdzenia decyzją (uchwała całej Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 20 grudnia 2000 r., III ZP 29/00, OSNAPiUS 2001 nr 12, poz. 418).

W taki też sposób należy rozumieć przywrócenie prawa do renty w rozumieniu art. 61 ustawy emerytalnej. Zgodnie z tym przepisem, prawo do renty, które ustało z powodu ustąpienia niezdolności do pracy, podlega przywróceniu, jeżeli w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty ubezpieczony ponownie stał się niezdolny do pracy. Zgodzić się należy ze skarżącym, że przywrócona renta nie oznacza innej, nowej renty, lecz to samo świadczenie, do którego prawo poprzednio ustało (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 7 kwietnia 2006 r., I UK 249/05, LEX nr 989233), jednakże chodzi w tym przypadku o prawo *in abstracto*. Po spełnieniu wskazanej w tym przepisie przesłanki powstaje (zostaje przywrócone) *ex lege* prawo do renty, wprawdzie nabyte z tytułu poprzedniej niezdolności do pracy, lecz dla jego realizacji konieczny jest stosowny wniosek ubezpieczonego i wydanie decyzji przez organ rentowy (art. 129 ust. 1 i 2 w związku z art. 116 ust. 1 ustawy emerytalnej).

Przepis powyższy nie zobowiązuje natomiast organu rentowego do wypłaty świadczenia od daty powstania ponownej niezdolności do pracy z urzędu (bez wniosku skarżącego). Pełni on bowiem inną funkcję. Mianowicie powstanie niezdolności do pracy w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty zwalnia ubezpieczonego z pozostałych warunków prawa do renty, o których mowa w art. 57 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy emerytalnej. Chociaż odwołuje się on do niezdolności do pracy, to w istocie dotyczy pozostałych warunków prawa do renty określonych w art. 57 ust. 1 ustawy, a jego celem jest zapobieganie ustalaniu na nowo warunku stażu ubezpieczeniowego i jego „częstości” (art. 57 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 58 ust. 1 i 2) oraz warunku czasu powstania niezdolności do pracy (art. 57 ust. 1 pkt 3). W rezultacie art. 61 ustawy ma zapobiegać ustalaniu „od nowa” prawa do renty określonej w art. 57 ust. 1, gdyż niejednokrotnie spełnienie warunków określonych w pkt 2 i 3 tego artykułu byłoby bardzo utrudnione, a czasem wręcz niemożliwe w sytuacji pozostawania przez ubezpieczonego poza stosunkiem ubezpieczeń

społecznych po ustaniu prawa do świadczenia rentowego (zob. uzasadnienie uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2009 r., II UZP 1/09, OSNP 2009 nr 19-20, poz. 263).

W konsekwencji w przypadku przywrócenia prawa do renty obowiązuje ogólna reguła, że świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

W rezultacie zarzut naruszenia art. 61 ustawy emerytalnej okazał się nieuzasadniony.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 102 k.p.c.

r.g.